

Koonnut Tuomo Tikkanen

STM:n kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset Kelan kuntoutuspsykoterapian osalta

Sosiaali- ja terveysministeriön kuntoutuksen uudistamiskomitea on luovuttanut raporttinsa sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattilalle ja peruspalvelu- ja perheministeri Annika Saarikolle 9.11.2017. Raportti sisältää yhteensä 55 ehdotusta kuntoutuksen kehittämiseksi. Komitean ehdotukset 31 ja 37 koskevat Kelan kuntoutuspsykoterapiaa.

Komitea ehdottaa, että Kela jatkaisi Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain 566/2005 mukaista vaativaa kuntoutusta (9–10 §) sekä opiskelu- ja työkyvyn kuntoutuspsykoterapiaa (11a–b §) toistaiseksi. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566>

Komitea ehdottaa harkittavaksi Kelan kuntoutuksen siirtämistä maakuntien järjestämisvastuulle sen jälkeen, kun asiaan liittyvät seikat olisi perusteellisesti selvitetty ja varmistettu, että kuntoutujien oikeusturva ei heikkenne. Harkinnan ajankohdaksi komitea esittää aikaisintaan vuotta 2025. Sitä ennen komitea ehdottaa kokeilulakia, jonka perusteella maakuntien järjestämisvastuuta kokeiltaisiin erikokoisissa maakunnissa. Kokeilulain säättämisestä päättäisi eduskunta.

Komitean raportti ja ehdotukset lähetetään lausuntokierrokselle loppusyksyn aikana. Maan hallitus harkitsee, pitääkö se komitean ehdotuksia perusteltuina ja toteuttamiskelpoisina. Mahdollisesta kokeilulaista esityksen

antaisi maan hallitus. Lopullisen päätöksen asiasta tekisi eduskunta, jossa asian valmisteli eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta.

Alla yhteenveto komitean raportista Kelan vaativan kuntoutuksen ja kuntoutuspsykoterapian osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017: 41
(Otteet sivuilta 61–65)

Kuntoutuksen uudistamiskomitean

EHDOTUKSET KUNTOUTUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISEKSI – Raportti 9.11.2017

Yhteenveto: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160273>

Raportti: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160273/RAP2017_41.pdf

”Ehdotus 31 on tehty oletuksella, että sote-uudistus toteutetaan vuoteen 2020 mennessä siten, että nykyisin kuntien vastuulla olevat sosiaali- ja terveyspalvelut (ml. kuntoutuspalvelut) siirtyvät maakuntien vastuulle.”

EHDOTUS 31

Vastuu sosiaali- ja terveydenhuoltoon kyt-

keytyvän lääkinnällisen ja sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisestä ja rahoituksesta siirretään maakunnille, kun alla mainitut edellytykset ovat täyttyneet ja alla mainittujen kokeilujen arviointi on toteutettu.

Kela kuitenkin järjestää KKRL 9 §:n perusteella vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta ja korvaa KKRL 11 a §:n perusteella kuntoutuspsykoterapiaa siihen saakka, kunnes sote-uudistuksesta, monikanavaisen rahoitusjärjestelmän muuttamisesta, kuntoutuksen muutoksenhausta ja kuntoutuspalvelujen asiakasmaksuista on eduskunnassa päätetty ja järjestämisvastuun siirtoon liittyvät kysymykset on selvitetty ja ratkaistu sekä maakuntien on todettu järjestävän riittävässä laajuudessa järjestämisvastuullaan olevat lääkinnällistä kuntoutusta ja psykoterapiaa koskevat palvelut. (Kts. Ehdotus 37.)

Edellä mainittuja Kelan vastuulla olevien kuntoutuksen järjestämisvastuiden siirtoa maakuntiin kokeillaan viivyttämättä riittävässä laajuudessa muutamassa erikokoisessa maakunnassa, jotta maakuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien toteuttaminen voitaisiin varmistaa.

Tämä edellyttää kokeilulain säätämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla arvioidaan kuntoutusvastuun siirron yllä todettujen edellytysten täyttymistä aikaisintaan 2025. Lisäksi arvioidaan erikseen tarve keskittää valtakunnallisesti harvinaisten sairauksien kuntoutuspalvelut.”

”Maakuntien järjestämisvastuulle siirtyvät sellaiset tehtävät, jotka on syytä hoitaa yhdellä järjestäjätaholla sosiaali- ja terveydenhuollossa ammattityön kautta. Maakuntien järjestämis- ja rahoitusvastuuseen sisältyvät paitsi sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädännön mukaiset kuntoutuspalvelut myös psykoterapia, työttömien työkyvyn tukipalvelut ja ikääntyneiden toimintakyvyn tukipalvelut.”

2.3 KELAN JÄRJESTÄMÄ KUNTOUTUS

”Kelan roolia tarkennetaan siten, että sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät lääkinnällisen

kuntoutuksen päätökset tehtäisiin pääosin yhtenäisissä palveluprosesseissa maakunnallisella tasolla. Kun palvelujärjestelmässä objektiivisesti todetaan kuntoutustarve, tulee kansalaisella olla oikeus luottaa siihen, että hän pääsee kuntoutukseen kohtuullisessa ajassa.”

EHDOTUS 37

Kela järjestää KKRL 9 §:n perusteella vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta ja korvaa KKRL 11 a §:n perusteella kuntoutuspsykoterapiaa toistaiseksi, kunnes ehdotukseen 31 sisältyvät edellytykset järjestämisvastuun siirrolle täyttyvät.

”Kelalla on merkittävää osaamista kuntoutuspalvelujen laatukriteerien määrittämisessä sekä kuntoutuspalvelujen hankintaosaamisessa. Kela ei tuota itse kuntoutuspalveluja vaan hankkii ne valtakunnallisilta, alueellisilta ja paikallisilta toimijoilta. Sote-uudistuksen myötä kuntoutuspalvelujen järjestäminen siirtyisi komitean ehdotusten mukaisesti maakunnille. Maakunnalliset toimijat hankkisivat jatkossa todennäköisesti edelleen kuntoutuspalvelut samoilta tuottajilta kuin Kelakin.”

”Komitea on kuitenkin todennut, että lääkinnällisen ja sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisvastuun siirtäminen maakunnille edellyttää monia muita ratkaisuja, joihin komitea ei ole voinut ottaa kantaa niiden keskeneräisen valmistelun takia. Kuntoutuspalvelujen siirtäminen maakuntien järjestämisvastuulle edellyttää selvyttä sote- ja maakuntauudistuksesta, monikanavarahoituksesta ja sosiaaliturvaa koskevan muutoksenhaun uudistamisesta. Kuntoutuksen kannalta on erityisen tärkeää, että työnjako maakunnallisten toimijoiden ja sote-keskusten välillä on selvillä.”

”Asiakkaiden oikeusturva eräiden kuntoutuspalvelujen saamisen osalta on selvitettävä. Oikeudet Kelan vaatimaan lääkinnälliseen kuntoutukseen ja kuntoutuspsykoterapiaan on turvattu laissa subjektiivisina oikeuksina kaikille myöntämisedellytykset täyttävillä vakuutetuilla.

Kelan kuntoutuspäätökset ovat hallintopäätöksiä. Kelan vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta ja kuntoutuspsykoterapiaa koskeviin pää-

töksiin on oikeus hakea muutosta valittamalla sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan ja edelleen vakuutusoikeuteen. Sosiaalihuoltolainsäädännön mukaiset päätökset ovat hallintopäätöksiä, joihin on oikeus hakea muutosta tekemällä oikaisuvaatimus ja valittamalla edelleen hallinto-oikeuteen. Sen sijaan terveydenhuoltolain mukaiseen hoitopäätökseen ei ole oikeutta hakea muutosta, vaan oikeusturvakeinoina ovat muistutus terveydenhuollon toimintayksikölle ja kantelu valvovalle viranomaiselle.

Ennen kuin nykyiset subjektiivisen oikeuden ja muutoksenhakuoikeuden piirissä olevat Kelan lääkinällisen kuntoutuksen palvelut on mahdollista siirtää maakuntien järjestämisvastuulle, on komitean mielestä selvitettävä sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen muutoksenhakuun liittyvät kysymykset. Tavoitteena tulee olla se, ettei kenenkään oikeusturva heikkene nykyisestä sekä se, että kaikille asiakkaille turvataan tarkoituksenmukainen muutoksenhakuoikeus.”

”Lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisvastuun siirto Kelalta maakunnille merkitsisi kuntoutuksen rahoituksen siirtymistä sosiaa-

livakuutusmuotoisesta rahoituksesta verorahoitukseen. Valtion rahoitusosuus (44,9 %) vaativan lääkinällisen kuntoutuksen ja kuntoutuspsykoterapian menoista on mahdollista siirtää maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen. Vakuutettujen sairaanhoitomaksulla rahoitettavaa osuutta (55,1 %) menoista ei ole mahdollista siirtää maakunnille, joten sairaanhoitomaksua alennettaisiin vastaavasti. Monikanavarahoitusta selkeytettäessä olisi komitean mielestä varmistettava, että vakuutettujen sairaanhoitomaksuilla rahoitettua osuutta vastaava lisärahoitus osoitetaan valtion varoista maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen.”

”Myös asiakasmaksulainsäädäntöä ollaan uudistamassa. Vaativa lääkinällinen kuntoutus on nykyisin kuntoutujille maksutonta. Kuntoutuspsykoterapiasta kuntoutuja maksaa omavastuuosuuden. Maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvien kuntoutuspalvelujen asiakasmaksut on selvitettävä ja ratkaistava asiakasmaksulainsäädännön uudistus huomioon ottaen.”